

Автори:

Марецька Л. П., кандидат педагогічних наук,
завідувач науково-методичної лабораторії української мови і літератури
Комунального вищого навчального закладу «Херсонська академія
неперервної освіти» Херсонської обласної ради;
Голобородько К. Ю., доктор філологічних наук, професор,
декан українського мовно-літературного факультету
імені Г. Ф. Квітки-Основ'яненка Харківського національного
педагогічного університету імені Г. С. Сковороди;
Окунович Т. Г., кандидат педагогічних наук, доцент кафедри мовознавства
Херсонського державного університету;
Данилова О. П., заслужений учитель України, учитель української мови
і літератури загальноосвітньої школи І–ІІІ ступенів імені Олександра Довженка
Новокаховської міської ради Херсонської області;
Чаловська М. В., учитель української мови і літератури вищої категорії,
учитель-методист Херсонської багатoproфільної гімназії № 20
імені Б. Лавренюва Херсонської міської ради.

Рецензенти:

Назаренко Л. М., кандидат педагогічних наук, доцент;
Кучма Т. І., учитель української мови вищої категорії, учитель-методист
Херсонського академічного ліцею при ХДУ.

Українська мова. 9 клас. I семестр. Нова програма /
У74 *Л. П. Марецька, К. Ю. Голобородько, Т. Г. Окунович,*
О. П. Данилова, М. В. Чаловська / за ред. Є. П. Голобородь-
ко. — Х. : Вид. група «Основа», 2017. — 94, [2] с. — (Серія
«Мій конспект»).

ISBN 978-617-00-3139-6.

У посібнику репрезентовано всі уроки української мови для I семес-
тру 9 класу за новою програмою 11-річної школи, які розроблено із ураху-
ванням змін, здійснених Міністерством освіти і науки України 2015, 2016,
2017 рр. Розподіл навчального часу та зміст розроблених уроків носить орі-
єнтовний характер. Згідно з положеннями пояснювальної записки оновле-
ної програми в разі потреби вчитель має право самостійно змінювати обсяг
годин у межах розділу, а також змінювати послідовність вивчення розділів.

Для вчителів української мови й літератури загальноосвітніх шкіл,
керівників методичних об'єднань, студентів вищих навчальних закладів.

УДК 37.016+811.161.2

Зміст

<i>Урок № 1</i>	Українська мова серед інших мов. Розвиток української мови	5
<i>Урок № 2</i>	Просте неускладнене речення, розділові знаки в ньому	9
<i>Урок № 3</i>	Просте ускладнене речення, розділові знаки в ньому	11
<i>Урок № 4</i>	Основні правила правопису	14
<i>Урок № 5</i>	Пряма мова. Інтонавання речень з прямою мовою	17
<i>Урок № 6</i>	Розділові знаки в реченнях з прямою мовою	19
<i>Урок № 7</i>	Непряма мова як засіб передачі чужої мови. Заміна прямої мови непрямою	21
<i>Урок № 8</i>	Урок розвитку комунікативних умінь № 1. Повторення й узагальнення вивченого про мовлення. Вимоги до мовлення. Види мовленнєвої діяльності	23
<i>Урок № 9</i>	Цитата як спосіб передачі чужої мови	25
<i>Урок № 10–11</i>	Урок розвитку комунікативних умінь № 2–3. Усний вибірковий переказ тексту художнього стилю (на основі кількох джерел)	28
<i>Урок № 12</i>	Діалог. Розділові знаки в діалозі	31
<i>Урок № 13</i>	Контрольна робота	34
<i>Урок № 14</i>	Складні речення без сполучників, із сурядним і підрядним зв'язком	37
<i>Урок № 15</i>	Складносурядне речення, його будова і засоби зв'язку в ньому	39
<i>Урок № 16</i>	Смислові зв'язки між частинами складносурядного речення	42
<i>Урок № 17</i>	Розділові знаки між частинами складносурядного речення	45
<i>Урок № 18</i>	Синоніміка складносурядних речень з різними сполучниками, а також складносурядного речення і простих.	48
<i>Урок № 19</i>	Контрольний диктант. Контрольне читання мовчки тексту публіцистичного стилю	51
<i>Урок № 20</i>	Складнопідрядне речення, його будова й засоби зв'язку в ньому	54
<i>Урок № 21</i>	Основні види складнопідрядних речень. Підрядні сполучники і сполучні слова. Розділові знаки в складнопідрядному реченні	57
<i>Урок № 22</i>	Складнопідрядні речення з підрядними означальними	60
<i>Урок № 23</i>	Складнопідрядні речення з підрядними з'ясувальними	62
<i>Урок № 24</i>	Урок розвитку комунікативних умінь № 4. Усний твір у публіцистичному стилі на морально-етичну тему	65
<i>Урок № 25</i>	Урок розвитку комунікативних умінь № 5. Контрольний письмовий твір у публіцистичному стилі на морально-етичну тему	68
<i>Урок № 26</i>	Основні типи складнопідрядних речень з підрядними обставинними. Складнопідрядне речення з підрядними способу дії та ступеня і міри, з підрядними порівняльними	71

<i>Урок № 27</i>	Складнопірядні речення з пірядними часу, умови, місця, мети, причини, наслідку, допустовими	74
<i>Урок № 28</i>	Складнопірядні речення з пірядними обставинними (тренувальні вправи)	77
<i>Урок № 29</i>	Складнопірядне речення з кількома пірядними	82
<i>Урок № 30</i>	Розділові знаки в складнопірядному реченні з кількома пірядними	85
<i>Урок № 31</i>	Розділові знаки в складнопірядному реченні з кількома пірядними (тренувальні вправи)	87
<i>Урок № 32</i>	Контрольна робота № 2 (контрольний тест)	89

Урок № 1. УКРАЇНСЬКА МОВА СЕРЕД ІНШИХ МОВ. РОЗВИТОК УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

Дата _____

Клас _____

Мета (формування компетентності): предметні: розширити відомості дев'ятикласників про процес і результат розвитку української мови в ході історичного становлення українського суспільства та його культури; **ключові:** розвивати загальнопізнавальні вміння характеризувати особливості основних періодів розвитку мови; **інформаційні:** самостійно працювати з інформаційними джерелами; **комунікативні:** усвідомити важливість високого рівня розвитку культури мовлення; **загальнокультурні:** за допомогою мовленнєво-комунікативного матеріалу виховувати шанобливе ставлення до рідної мови, сприяти осмисленню функцій мови в житті суспільства.

Тип уроку: урок засвоєння нових знань (формування мовної компетентності).

ПЕРЕБІГ УРОКУ

I. ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ МОМЕНТ

II. АКТУАЛІЗАЦІЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Бліцопитування

- ♦ З чого бере початок людська мова?
- ♦ Хто є творцем мови?
- ♦ Чому мову називають скарбницею духовної мудрості?
- ♦ Чим є мова для кожного з вас?
- ♦ Від чого залежить розвиток мови?

III. ВИКОНАННЯ СИСТЕМИ ЗАВДАНЬ ДОСЛІДНИЦЬКО-ПОШУКОВОГО ХАРАКТЕРУ

- ▶ Прочитайте текст, розгляньте таблицю, у якій подано кілька основних підходів до історії розвитку української мови. Зробіть висновок про те, як розвивалась українська мова.

ДОСЛІДЖЕННЯ-УЗАГАЛЬНЕННЯ

Українська мова відображає формування українців як етносу, що склався у VI–XVI ст. внаслідок інтеграції нащадків трьох слов'янських племен — полян, деревлян, сіверців за участю груп степового населення — іраномовного (В. Петров; О. Стрижак) і тюркомовного (О. Прицак) — і був носієм трьох місцевих діалектів історичного продовження праслов'янської мови полянських, деревлянських, сіверянських, що лише згодом дістали назву «українська мова».

Українці не успадкували мовних особливостей таких слов'янських племен, як радимичі, кривичі, в'ятичі чи новгородські словени: мовним продовженням їхніх діалектів є сучасна білоруська й російська мови. Справжня, «жива» українська мова ніколи не була «давньоруська», ніколи не була «спільноруська», ніколи не була тотожна з російською, не була предком або нащадком, або відгалуженням російської мови. Вона поставала і постала з праслов'янської, формуючися від VI до XVI ст. На підставі об'єктивних фактів стає очевидним, що українська мова є таким же мовним родичем російської, як сербська або чеська.

Характеристика поглядів мовознавців

Ю. Шевельов, Г. Півторак, В. Німчук, О. Царук

Загальна характеристика концепцій

Учені-мовознавці, які обґрунтували теорію безпосереднього розвитку української мови від праслов'янської. Періоду спільносхіднослов'янської мовної єдності (спільної розмовної давньоруської мови) не існувало.

Спільні погляди мовознавців

Українська мова походить безпосередньо від праслов'янської.

Східно-слов'янські діалекти до XI ст., що згодом розвинулися в українську, білоруську та російську мови, містять певні спільні елементи.

Українська мова є окремою мовою в період з XI до XIII—XIV ст.

Українська мова є окремою мовою в період з XIV—XV до XVIII ст.

Різні дослідники називають «новоукраїнським періодом» у розвитку мови кін. XIII ст. або поч. XIX ст.

Відмінне у поглядах мовознавців

Ю. Шевельов — українська мова поступово починає виділятися з праслов'янської у VII ст., період з VII до XI ст. є періодом протоукраїнської мови.

Ю. Шевельов — період нової української мови розпочинається з останніх років XVIII ст., В. Німчук — в XVII ст.

О. Царук — заперечує поділ слов'янських мов на східнослов'янські, західнослов'янські та південнослов'янські. Згідно з його теорією українська мова більше наближена до польської та білоруської (належачи до «антської підгрупи»), ніж до російської (що належить до «словенської підгрупи»).

Характеристика поглядів мовознавців

О. Шахматов, А. Кримський, Л. Булаховський, Ю. Карпенко, О. Горбач

Загальна характеристика концепцій

Учені-мовознавці, що обґрунтували виділення української мови зі спільноруської (або давньоруської, спільнослов'янської). З праслов'янської мови виділилася спільнослов'янська і лише потім на її основі утворилася українська мова.

Спільні погляди мовознавців

Українська мова походить зі спільноруської (давньоруської, спільнослов'янської) мови. Існував період східнослов'янської єдності.

У період між X та XIV ст. відбувся розпад колишньої східнослов'янської єдності на діалекти та говірки.

Відмінне у поглядах мовознавців

А. Кримський — українська мова є «південно-руською» (тобто мовою Південної Русі), її утворення починається у XII ст.

О. Шахматов — українська мова виникає після розпаду давньоруської мови в XIV ст., що було пов'язане з поділом Русі на окремі князівства.

Л. Булаховський — у IX—X ст. існував період «східнослов'янської єдності».

А. Кримський — до IX ст. існувала «праруська єдність».

О. Шахматов — існувала «спільноруська прामова».

Ю. Карпенко — починає свою періодизацію історії розвитку української мови від праслов'янської мови (кінець 2 тис. до н. е.), виділяє період існування спільнослов'янської мови від IV до X ст.

О. Горбач — протосхіднослов'янська мовна спільнота існує від VI до XI ст., два основні діалекти української мови виникають і формуються в період від XI—XII до XV ст.

Навчальне читання мовчки

- ▶ Прочитати мовчки тексти про періодизацію розвитку української мови. Дати відповіді на запитання тестового характеру. Розтлумачити виділені в тексті слова.

З точки зору функціонування української мови в державах, які існували на українських землях, можна виділити такі періоди:

Період від III тис. до н. е. до сер. XIV ст.: виділення української мови з праслов'янської, мови Русі.

Період від сер. XIV ст. до Люблінської унії 1569 р.: Велике князівство Литовське, Молдовське князівство, Польське королівство.

Період від Люблінської унії 1569 р. до Андрусівського перемир'я 1667 р.: Річ Посполита.

Період від Андрусівського перемир'я 1667 р. до кін. XVIII ст.: Велике князівство Московське (Царство Російське) та Російська імперія.

Формування літературної мови на народній основі — від кін. XVIII до поч. XX ст.: Російська імперія, Австрійська імперія / Австро-Угорщина.

Українська мова у XX ст.: Російська імперія та Австро-Угорщина, Українська Народна Республіка, Самостійна Кубанська Народна Республіка, Українська Держава, Західноукраїнська Народна Республіка, Карпатська Україна, УНР / УСРР / УРСР.

Українська мова в незалежній Україні.

«Джерельний» підхід Ю. Шевельова виділяє такі періоди:

- протоукраїнський період VII–XI ст. — немає джерел, написаних носіями мови на території України, використовуються інструменти зіставної лінгвістики;
- давньоукраїнський період XI–XIV ст. — представлений досить значною кількістю писемних пам'яток, які написані не українською, а церковнослов'янською мовою, досліджуються окремі елементи української фонології в іншомовних текстах;
- ранньосередньоукраїнський період XV–XVI ст. — основною проблемою є відмежування пам'яток і ознак української мови від білоруських;
- середньоукраїнський період середина XVI — перші роки XVIII ст. — писемна мова виступає, з одного боку, як особливий різновид церковнослов'янської мови, з іншого боку — як особливий, дуже перероблений різновид розмовної мови;
- пізньосередньоукраїнський період XVIII ст. — писемні джерела часто фіксують мішанину української та російської мов у різних пропорціях;
- сучасний період від останніх років XVIII ст. до сьогодні — використання української мови в художній літературі та всіх інших жанрах.

Аудіювання тексту

- ▶ Уважно прослухати текст, прочитаний учителем. Письмово сформулювати відповідь на питання: «Чим є для нас мова?»

Мова — це наша ознака, в мові — наша культура, ступінь нашої свідомості. Це форма нашого життя, життя культурного й національного, це форма національної організації. Мова — душа кожної національності, її святощі, її найцінніший скарб... Звичайно, не сама по собі мова, а мова як певний орган культури, традиції. У мові наша стара і нова культура, ознака нашого національного визначення. Мова — це не простий символ розуміння, бо вона витворюється в певній культурі, у певній традиції. У такому разі мова — це найяскравіший вираз нашої психіки, ще найперша сторожа в нашого психічного Я... І поки живе мова, житиме народ як національність. Не стане мови — не стане й національності, вона геть розпорозить між дужчим народом.

IV. СИСТЕМАТИЗАЦІЯ Й УЗАГАЛЬНЕННЯ ВИВЧЕНОГО

- ▶ Подумати і дати відповіді на запитання.
- ♦ Як відбувався процес розвитку української мови в ході історичного становлення українського суспільства та його культури?
- ♦ Яке місце посідає українська мова серед інших мов?

V. ПІДСУМОК УРОКУ

VI. ДОМАШНЄ ЗАВДАННЯ

Письмово переказати одну із теорій щодо походження української мови.

Додаток

Хронологія за Г. Півтораком	Хронологія за академічним виданням «Історія української мови. Вступ. Фонетика»	Хронологія за О. Шахматовим
<p>До VI ст. — праслов'янський період: дав у спадок низку морфологічних ознак, що спочатку були властиві мовленню всіх слов'ян і потім в інших мовах змінилися — в українській вони збереглися повністю, деякі виявилися спільними з білоруською мовою.</p> <p>VI–X ст. — формування низки переважно фонетичних ознак (у давньокиївських пам'ятках вони фіксуються не як описки, а як міцно закріплені ознаки мови).</p> <p>XI–XII ст. та пізніший період — занепад редукованих голосних, найбільш показові та специфічні для української мови перетворення.</p> <p>Процес становлення української мови в основному завершився ще в домонгольський період</p>	<p>До VI ст. нашої ери — спільнослов'янський (праслов'янський) період.</p> <p>VI–VIII ст. — давньослов'янський період (період активних процесів, що ведуть до виникнення окремих мов і груп мов).</p> <p>XIV–XX ст. — новослов'янський період (розвиток окремих слов'янських мов і закріплення їх у літературі)</p>	<p>До VI ст. — праслов'янська (спільнослов'янська) мова</p> <p>VII–VIII ст. — праруська (прасхіднослов'янська, спільносхіднослов'янська) епоха.</p> <p>IX–X ст. — епоха діалектного розгалуження східнослов'янської мови на північну (російська), середньоруську (білоруська) та південноруську (українська) групи.</p> <p>XI–XII ст. — мовні об'єднання східного слов'янства — спільні мовні явища.</p> <p>З XIII та пізніше — епоха формування трьох східнослов'янських мов як окремих мовних систем</p> <p>XIV ст. — мова української народності.</p> <p>З XV ст. — мова української нації</p>

Урок № 2. ПРОСТЕ НЕУСКЛАДНЕНЕ РЕЧЕННЯ, РОЗДІЛОВІ ЗНАКИ В НЬОМУ

Дата _____

Клас _____

Мета (формування компетентності): предметні: повторити найважливіші теоретичні відомості про просте неускладнене речення, розділові знаки в ньому; **ключові:** удосконалювати вміння аналізувати головні і другорядні члени речення, розставляти тире між підметом і присудком, на місці пропущеного члена в неповних реченнях); **інформаційні:** самостійно добирати з різних джерел потрібний навчальний матеріал; **комунікативні:** правильно будувати власне висловлення з урахуванням вивченого про просте речення; **загальнокультурні:** за допомогою мовленнєво-комунікативного дидактичного матеріалу виховувати найкращі риси характеру, повагу до видатних українців.

Тип уроку: повторення здобутих знань.

ПЕРЕБІГ УРОКУ

I. ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ МОМЕНТ

II. АКТУАЛІЗАЦІЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

- ▶ Подумати і дати відповіді на запитання.
- ◆ Які речення називаються односкладними, а які — двоскладними?
- ◆ Які види присудків ви знаєте?
- ◆ Чим поширене речення відрізняється від непоширеного?
- ◆ Які вам відомі односкладні речення?
- ◆ За якої умови ставимо тире між підметом і присудком, а за якої — ні?
- ◆ Як вивчається ускладнене і неускладнене речення?

III. МОТИВАЦІЯ ПІЗНАВАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ. ПОВІДОМЛЕННЯ ТЕМИ І МЕТИ УРОКУ

IV. ВИКОНАННЯ ЗАВДАНЬ НА ОСНОВІ ПОВТОРЕННЯ ВИВЧЕНОГО

Вибіркова кодова робота

- ▶ Прочитайте виразно текст. Знайдіть поширені й непоширені, односкладні й двоскладні речення. Їхній номер, тобто код, запишіть у відповідну колонку таблиці.

Односкладні поширені	Односкладні непоширені	Двоскладні поширені	Двоскладні непоширені

ІВАН СИЛА

1. Іван Фірцак — український самородок. 2. Про нього європейці склали легенди. 3. У народі його називали Іваном Силою. 4. Про закарпатського богатиря говорили змалечку. 5. Юнак сам запрягав себе у плуг. 6. Батьки вирішили відправити його в Чехію. 7. Працював там то на вокзалі, то на заводі. 8. Його талант помітили після перемоги над вуличним силачем. 9. У 23 роки він став чемпіоном із важкої атлетики. 10. 70 разів перемагав у змаганнях з гирьового спорту. 11. Але він не приносив великих заробітків. 12. Тоді український силач вирішив спробувати свою силу в цирку. 13. Долонею Іван прибивав дубову дошку 20-сантиметровими цвяхами, а потім зубами їх витягував. 14. Вигинав серце із металевої арматури. Навіть королева Британії була в захваті від цього силача.

- ▶ Прочитати прислів'я і приказки. З'ясувати, про які риси національного характеру в них ідеться.

1. На чужий коровай рота не роззявляй. 2. Вовків боятися — у ліс не ходи-ти. 3. Гуртом і батька добре бити. 4. Хліб-сіль їж, а правду ріж. 5. Сміття з ха-ти не виносять. 6. Сміливість міста бере. 7. Хто смів, той і з'їв. 8. Для дорогого гостя і ворота навстіж. 9. Чим багаті, тим і раді. 10. Один за всіх, і всі за одно-го. Одна квітка весни не робить.

► Випишіть повні односкладні речення, визначте їх вид.

Творче конструювання

► У поданих сполученнях слів допишіть закінчення, правильно узгоджуючи підмет і присудок. Із трьома сполученнями складіть прості двоскладні ре-чення, підкресліть головні й другорядні члени.

Група гімназистів звернул..ся; більшість спортсменів тренувал..; кілька школярів звернул..ся; троє саней їхал..; двадцяттеро хлопців увійшл..; три ро-ки минул...

Виконання тестових завдань

- Визначити просте речення, у якому тире необхідно ставити між підметом і присудком (*розділові знаки опущені*).
А Дурний язик голові не приятель.
Б Добрий чоловік надійніший кам'яного мосту.
В Добре ім'я найкраще багатство.
Г Дівочий вік як маків цвіт.
- Визначити просте речення, у якому не треба вживати тире між підметом і присудком.
А Щастя це мир після бою.
Б Найбільше багатство здоров'я.
В Зневажить мову мамину біда.
Г Голова без розуму як ліхтар без свічки.
- Визначити просте речення, яке є неповним.
А Зневажить мову — зрадити себе.
Б Україна — це тихі води і ясні зорі.
В На білому снігу — рожеві білі смуги.
Г Звичаї — скарб українського народу.
- Визначити, у якому неповному реченні пропущено розділовий знак.
А Дитина дзеркало родини.
Б У полях озера талої води.
В Дружба дає людині зіркість на добро і зло.
Г Поганеньке ремесло краще доброго злодійства.

V. ПІДСУМОК УРОКУ

VI. ДОМАШНЄ ЗАВДАННЯ

Підготувати виступ типу розповіді, використовуючи опрацьований на уро-ці матеріал, за темою «Український національний характер».

Урок № 3. ПРОСТЕ УСКЛАДНЕНЕ РЕЧЕННЯ, РОЗДІЛОВІ ЗНАКИ В НЬОМУ

Дата _____

Клас _____

Мета (формування компетентності): предметні: повторити найважливіші теоретичні відомості про просте ускладнене речення, розділові знаки в ньому; **ключові:** удосконалити вміння правильно інтонувати ускладнені прості речення, правильно вживати розділові знаки в реченні відокремленими членами, однорідними членами, звертаннями, вставними конструкціями; **інформаційні:** самостійно добирати з різних джерел потрібний навчальний матеріал; **комунікативні:** правильно будувати власне висловлення з урахуванням вивченого про просте ускладнене речення; **загальнокультурні:** за допомогою мовленнєво-комунікативного дидактичного матеріалу виховувати повагу до видатних українців, сприяти вихованню в собі найкращих рис.

Тип уроку: повторення здобутих знань.

ПЕРЕБІГ УРОКУ

I. ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ МОМЕНТ

II. АКТУАЛІЗАЦІЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

1. Перевірка домашнього завдання

2. Гра «Продовж думку»

- ♦ Відокремленими членами речення називаються...
- ♦ Відокремленими можуть бути ...
- ♦ Однорідними членами речення називаються ...
- ♦ Звертання — це ..., вони бувають...
- ♦ Вставні слова — це..., вони поділяються на такі групи за значенням.

III. МОТИВАЦІЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ. ПОВІДОМЛЕННЯ ТЕМИ, МЕТИ Й ЗАВДАНЬ УРОКУ

IV. ВИКОНАННЯ ЗАВДАНЬ ТВОРЧОГО ХАРАКТЕРУ НА ОСНОВІ ПОВТОРЕННЯ ВИВЧЕНОГО

Коментоване письмо

- Записати текст під диктовку. Прокоментувати розстановку розділових знаків, орфограми.

ЗАПОРОЗЬКЕ КОЗАЦТВО

На кінець XV століття біля дніпровських порогів зібралося з усіх усюю України чимало народу. Стали вони нести прикордонну службу. Воєнне мистецтво козаків, завдяки постійним походам і боям, завжди було на високому рівні. Окрім блискучої виучки, їхніми постійними супутниками були дотепні вигадки. Козаки вміли перебувати по кілька годин під водою, дихаючи через очетини.

Багато уваги віддавали козаки військовій справі, зокрема сторожевим службам. На високому кургані в степу стояли на чатах, пильно вдивляючись удалину, молоді зіркоокі вартові. Забачивши десь ворога, вони швидко запалювали в котлі смолу. Стоп чорного диму здіймався в небо. Помітивши його, запалювала смола сторона з іншого кургану.

До речі, важко було напасти на козаків зненацька (За М. Слабошпицьким).

Пунктуаційний практикум

- Прочитати крилаті вислови. Визначити, які риси характеру потрібні кожній людині й чому. Записати, розставляючи розділові знаки.

ЦАР ЖЕРДИНИ

1. На рахунку Сергія Бубки 35 світових рекордів. 6 м 15 см у закритих приміщеннях і 6 м 14 см у відкритому секторі до сьогодні ніхто не перестрибнув.
2. Сергій Бубка першим в історії стрибків із жердиною подолав шестиметрову висоту. А всього за свою спортивну кар'єру вище шести метрів він перелітав 44 рази.
3. Сергій Бубка занесений до Книги рекордів Гіннеса як володар найбільшої кількості світових досягнень.
4. Сергію Бубці не щастило на Олімпійських іграх. Він чотири рази брав участь в Іграх, але золото взяв лише один раз. Цей факт його кар'єри назвали «олімпійським прокляттям».
5. Сергій Бубка народився в Луганську, але не так давно його визнали почесним громадянином міста Ріо-де-Жанейро. Також він носить звання почесного громадянина словацької Братислави, італійських Падуї та Абано Терме й українських Донецька і Луганська.
6. Мало хто удостоювався пам'ятника за життя, але Сергій Бубка своїми перемогами цього заслужив. У центрі Донецька в 1999 році з'явився бронзовий пам'ятник Сергію Назаровичу. Скульптура спортсмена з жердиною, який готується до стрибка, встановлена на постаменті символічної висоти — 6,15 метрів.
8. За один зі своїх рекордів Сергію Бубці подарували автомобіль «Феррарі» за 120 тисяч доларів.
7. У житті Сергій Бубка не тільки результативний спортсмен, але й успішний бізнесмен. За неофіційними даними, йому належать хлібопекарня, фірма з виробництва канцелярських товарів, бензоколонки, магазини і великий український банк. Після завершення спортивної кар'єри він став віцепрезидентом ІААФ і проводить успішну діяльність з розвитку легкої атлетики в Україні. Російські ЗМІ оцінюють його статок в 350 мільйонів доларів.

Пунктуаційний практикум

- Прочитати крилаті вислови. Визначити, які риси характеру потрібні кожній людині й чому. Записати, розставляючи розділові знаки.

1. І виховання і освіта нероздільні. Не можна виховувати не передаючи знання... (Л.М. Толстой) 2. Погано, коли у людини все сіре і душа і думки і погляди. Сірі тільки перепілки гарні (М. Стельмах). 3. У людині має бути все прекрасним і обличчя і душа і думки (А. Чехов). 4. Люди розбещені в дитинстві зберігають особливий відбиток до кінця життя (І. Тургенєв). 5. Милосердя це сила здатна захистити беззахисне (Г. Честертон). 6. Справжнє милосердя це бажання приносити користь людям не думаючи про винагороду (Х. Келлер). 7. Учїтеся брати мої думайте читайте І чужому научайтесь й свого не цурайтесь (Т. Шевченко). 8. Мій патріотизм се не сентимент не національна гордість то тяжке ярмо (І. Франко).

Тестова робота

1. Знайдіть речення з відокремленою прикладкою.
 - А Тепло дихнула в лице пухка чорна рілля, повна спокою й надії (М. Коцюбинський).
 - Б Сірою плямою бовваніли в ранковій імлі невеличкі будинки роз'їзду, обсадженого струнками тополями (Ю. Збанацький).
 - В Отакий-то наш отаман, орел сизокрилий (Т. Шевченко).
 - Г Як я, бідна, тут горюю, прийди, подивися (І. Котляревський).
2. Знайдіть речення з відокремленим додатком.
 - А Це ж ми всі, дрібні та непомітні, серця ведемо у краї блакитні (М. Рильський).

- Б Байраками їхав до війська Григорій Триволя — козак молодий (*М. Стельмах*).
- В Пахне грибами й медом, вогкістю пахне тією, що, опріч назви осінь, немає імені їй (*М. Рильський*).
- Г Вода шумить між камінням, підкидаючи вгору хвилі (*І. Нечуй-Левицький*).
3. Знайдіть речення з відокремленою обставиною.
- А Троянди, гріючись на сонці некупім, нам серце радують відродженням своїм (*М. Рильський*).
- Б На світі усе знайдеш, крім рідної матері (*Нар. тв.*).
- В Ясні, охоплені багрянцем, гори стояли до самого небокраю (*О. Гончар*).
- Г Ніч очерети зве у гості, ні птиць, ані людей, опріч ясної зірки в високості (*А. Малишко*).
4. Знайдіть правильно записане речення.
- А На ослонах, на столі, на припічку: скрізь було понаставлено немитого начиння — горщиків, мисок, ложок (*М. Коцюбинський*).
- Б На ослонах, на столі, на припічку — скрізь було понаставлено немитого начиння — горщиків, мисок, ложок (*М. Коцюбинський*).
- В На ослонах, на столі, на припічку скрізь — було понаставлено немитого начиння — горщиків, мисок, ложок (*М. Коцюбинський*).
- Г На ослонах, на столі, на припічку, скрізь було понаставлено немитого начиння — горщиків, мисок, ложок (*М. Коцюбинський*).
5. Знайдіть правильно записане речення.
- А Читаю знов твої листи, моя ти пташко, рідна, мила (*В. Сосюра*).
- Б Читаю знов твої листи, моя ти пташко рідна, мила.
- В Читаю знов твої листи — моя ти пташко — рідна, мила.
- Г Читаю знов твої листи, моя ти пташко рідна мила.
6. Знайдіть речення зі вставним словосполученням.
- А Тригуб дивився вбік і здавалося нічого не чув, а може не хотів чути (*С. Журахович*).
- Б Товариське в справжньому розумінні цього слова ставлення один до одного — закон життя космонавтів (*М. Ребров*).
- В По цих непролазних пуццях напевно не ступала людська нога (*М. Коцюбинський*).
- Г Вишневий сад він тільки-но зацвів, данину виплативши бджолам, дрімав і снів (*М. Рильський*).

V. ПІДСУМОК УРОКУ

VI. ДОМАШНЄ ЗАВДАННЯ